

Gespreksnotitie ten behoeve van het rondetafelgesprek over de vondelingenkamer d.d.
28 september 2016
Auteur: Margrite Kalverboer, Kinderombudsman

datum

ons nummer

uw brief

uw kenmerk

Als Kinderombudsman heb ik de wettelijke taak te bevorderen dat de rechten van kinderen worden nageleefd. De basis voor mijn werk is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het is goed dat het initiatief is genomen dit rondetafelgesprek over de vondelingenkamer te beleggen. Om gezamenlijk toe te werken naar een situatie waarin de rechten van alle kinderen in Nederland, alsmede die van hun ouders, zo goed mogelijk gewaarborgd zijn. Ik ga dan ook graag op uw uitnodiging in mijn standpunt over de vondelingenkamer aan uw kenbaar te maken.

VN-Kinderrechtencomité: "Vondelingenkamer in strijd met het Kinderrechtenverdrag"

Het VN-Kinderrechtencomité ziet toe op de naleving van het Kinderrechtenverdrag en heeft zich negatief uitgelaten over de zogenaamde 'babyboxes'¹. Hierbij beroept zij zich op een cluster van rechten uit het Kinderrechtenverdrag, te weten het recht op leven en ontwikkeling (artikel 6), het recht op afstammingsinformatie (artikel 7), het recht op eerbiediging van de identiteit (artikel 8), het recht om bij de eigen ouders op te groeien, te worden verzorgd en contact te houden (artikel 9) en het recht op bescherming tegen kindermishandeling en verwaarlozing (artikel 19). Hieruit volgt dat het recht op leven niet geïsoleerd moet worden gezien van alle andere rechten uit het verdrag². Het gaat om het totaal van alle rechten, in onderlinge samenhang bezien, en op basis hiervan moet beleid worden gemaakt. Het belang van het kind dient hierbij voorop te staan (artikel 3).

In 2015 heeft het Kinderrechtencomité zorgen geuit over de invoering van zogenaamde babyboxes in Nederland die anoniem achterlaten van kinderen in strijd met onder meer het recht van het kind om zijn of haar afkomst te weten toestaan³. Het Kinderrechtencomité dringt er bij de Staat op aan om alle nodige maatregelen te nemen om de babybox initiatieven zo spoedig mogelijk te beëindigen en in plaats daarvan alternatieve maatregelen te versterken en te stimuleren. Het Kinderrechtencomité beveelt ook aan te overwegen om, als een laatste redmiddel, de mogelijkheid om bevalling onder geheimhouding in ziekenhuizen mogelijk te maken.

Op basis van het vorenstaande moet gesteld worden dat de vondelingenkamers zoals die in Nederland zijn geïntroduceerd volgens het VN-Kinderrechtencomité in strijd zijn met het Kinderrechtenverdrag.

¹ VN-Kinderrechtencomité, Concluding Observations, Czech Republic, 17 juni 2011, para. 49,

² Het vondelingenluikje: sympathiek bedoeld, maar een ontoereikende oplossing voor moeder en kind (De Jong-de Kruijff & Vonk)

³ CRC/C/NDL/CO/4

Helpt een vondelingenkamer om infanticide en te vondeling leggen te voorkomen?

Onderzoek en gegevens over het te vondeling leggen van kinderen en de redenen daarvoor, zijn uiterst schaars. Hierdoor is het als Staat onmogelijk effectieve, passende maatregelen te nemen ter voorkoming daarvan⁴. Uit de Duitse cijfers blijkt niet dat het aantal te vondeling gelegde baby's sinds de opening van de vondelingenkamers is teruggedrongen. Onderzoekers stellen dat het merendeel van het gevonden bewijs blijkt dat babyboxes niet effectief zijn in het terugdringen van onveilige, illegale achterlating en babydoding.⁵

datum

ons nummer

uw brief

uw kenmerk

Zorg mijddende vrouwen in beeld

Tijdens een recent bezoek van mij aan het babyhuis in Dordrecht heb ik ook uitgebreid gesproken over de Vondelingenkamer. Tijdens dit gesprek kwam aan de orde dat er een groep vrouwen is die zich niet willen, kunnen of durven wenden tot de reguliere hulpverlening. Deze vrouwen zijn niet in beeld bij de officiële hulpverlening, maar (deels) wel bij de Beschermd Wieg. Volgens de stichting heeft de interventie van de medewerkers van de stichting bij twee vrouwen ertoe geleid dat de vrouwen snel geholpen zijn, onder medische begeleiding onder geheimhouding bevallen, en dat het kind is afgestaan ter adoptie. Hoewel het zeer schrijnend is dat deze vrouwen hun zwangerschap tot het laatst geheim hebben gehouden en dus verstoken zijn geweest van medisch toezicht, is de stichting hier en ook bij andere hulpvragen mijns inziens van belangrijke toegevoegde waarde geweest. Het is belangrijk dit in ogenschouw te houden.

Volgens de Beschermd Wieg⁶ geeft het grootste aantal vrouwen aan dat ze angst hebben hun geheim elders bloot te geven, dat ze bang zijn voor de "standaard" hulpverlener. Vaak vanwege nare ervaringen in het verleden met hulpverleners, waarbij ze zich niet 'gezien en gehoord' voelden. Sommige vrouwen hebben zelf een nare jeugd gehad en hebben meerdere pleeggezinnen gezien voor ze in een instelling zijn geplaatst. Ze hadden niemand die ze vertrouwden, op wie ze terug konden vallen en staan er nu ook alleen voor. Opvallend is dat enkele vrouwen juist wel de reguliere hulpverlening wilden benaderen, maar dat deze organisaties een betaalde noodlijn hebben en 's nachts onbereikbaar zijn. Vrouwen ervaren het als prettig dat ze bij het eerste gesprek ook een persoonlijk mobiel nummer krijgen. Hun verhaal hoeft dan ook maar één keer verteld te worden.

Recht op afstammingsinformatie

Het recht op afstammingsinformatie is een belangrijk kinderrecht waarmee in deze discussie rekening gehouden moet worden. Weten wie je moeder en vader zijn vorm een onderdeel van je identiteit dat bescherming behoeft⁷. Het recht op afstammingskennis wordt ook erkend in verplichte registratie van sperma- en eiceldonoren en in de adoptiewetgeving.

⁴ Child Abandonment and its Prevention in Europe, p. 39

⁵ Child Abandonment and its Prevention in Europe, p. 40

⁶ Ervaringen Stichting Beschermd Wieg 2014-2016

⁷ Valkenhorstarresten, HR 15 april 1994, NJ 1994, 608.

Stichting beschermde wieg moedigt vrouwen aan gegevens achter te laten, welke in bewaring worden gegeven bij een notaris, die de gegevens in een kluis bewaard. Het kind kan vanaf de leeftijd van zestien jaar deze informatie opvragen.⁸

Bevallen onder pseudoniem

Er zijn vrouwen die in een dermate onveilige en kwetsbare situatie zitten dat anoniem bevallen in hun optiek de enige optie is. In Nederland is bevallen onder geheimhouding mogelijk, maar de kans op ontdekking blijft aanwezig. Dit kan enorme gevolgen hebben voor de veiligheid van de moeder.

Ter afsluiting

Het achterlaten van een baby in een vondelingenkamer, zonder achterlating van de afstammingsgegevens, mag in mijn visie niet als een acceptabele oplossing voor een ongewenste zwangerschap worden beschouwd. De vondelingenkamer is geen toereikende oplossing, niet voor de moeder en ook niet voor het kind. Verder wordt het recht van het kind te weten van wie hij of zij afstamt op dit moment door de Stichting Beschermde Wieg onvoldoende gewaarborgd. Dit mag niet in handen liggen van een particuliere organisatie en een notaris. Het is de Nederlandse Staat die hiervoor de verantwoordelijk draagt. Formeel gezien ben ik tegen de vondelingenkamer, maar zolang zeer kwetsbare vrouwen niet bereikt worden en we de gevolgen van sluiting niet kunnen overzien, heeft deze een functie en daarmee bestaansrecht. Duidelijk is dat de reguliere instanties een bepaalde groep vrouwen niet in beeld heeft. Hierin moet meer geïnvesteerd worden, onder andere door een gratis 24-uurs hulplijn, een landelijke campagne om meer bekendheid te geven aan de mogelijkheden bij ongewenste zwangerschappen, en te garanderen dat keuzehulp en nazorg overal in Nederland beschikbaar is⁹. Verder geef ik in overweging mee de mogelijkheden onder pseudoniem te bevallen, te onderzoeken.

Hoogachtend,

Margrite Kalverboer

datum

ons nummer

uw brief

uw kenmerk

⁸ Ervaringen Stichting Beschermde Wieg 2014-2016

⁹ Gespreksnotitie FIOM